

Samarbeidsforum for norske kollektiv

Samarbeidsforum er en organisasjon for ideelle og offentlig eide tiltak innen barnevern- og russektoren som oppfatter seg selv å tilhøre den norske kollektivtradisjonen. Samarbeidsforum skal stimulere kraften i hvert enkelt tiltak og inspirere medlemmene til å arbeide for at tiltakene forblir et alternativ, skape kontakt mellom tiltakene og drive faglig utvikling, være hørings-/rådgivende forum.

Barne- og likestillingsdepartementet

HØRINGSNOTAT

FORSLAG TIL ENDRINGER I BARNEVERNLOVEN: KVALITETS- OG STRUKTURREFORM

Kommentarer til kapittel 5 Hovedlinjer i ny ansvarsmodell

Vi er betenkte over at kommunene skal tilføres mer ansvar hvis argumentet for er at kommunene blir større og mer robuste. Slik det ser ut nå er det lite ønskelig for de som har avgitt stemme i folkeavstemning om kommunesammenslåing at kommuner skal slås sammen. Dersom kommunestrukturen blir omtrent som i dag må det tilføres store ressurser for at kommunene skal utvikle tjenestetilbudet til utsatte barn og familier, i en allerede presset situasjon. Det er nå brukt store ressurser ved å flytte ansvar ut fra kommunene. Tilsvarende ressurser må tilføres kommunene dersom de skal ta dette ansvaret. En endring på dette området må avpasses kommune-størrelsene.

Kommentarer til kapittel 7 Institusjonene

Vi støtter at institusjonene fortsatt skal være en del av andrelinjetjenesten.

Vi går imot et fortsatt skille i godkjenningsordningene; det faglige nivået i statlige og private institusjoner bør sikres på samme måte gjennom lik godkjenningsordning og likt dokumentasjonskrav.

Dagens godkjennings- og kvalitetssystemer er i for stor grad rettet mot formelle krav. Det bør etableres et system for også å sikre det faglige innholdet i behandlingen – særlig den som institusjonene gir, men også de eventuelle tilknyttede tilbud fra skole, helse/psykiatri og familiarbeidet. Institusjonene har liten påvirkningskraft mht. skole- og helse/psykiatritilbud. Dersom det kunne lovfestes i tilknytning til barnevernloven at barnevernsbarn har rettigheter til f.eks. skolestart i ny kommune pga. flytting, ville det styrket mulighetene deres.

Det må presiseres i loven at det er barnets beste som skal være det grunnleggende prinsipp ved alle plasseringer, og at det ikke er anledning til å prioritere visse typer institusjoner ut fra økonomiske eller andre ressursmessige betraktninger. I denne forbindelse er det viktig at kommunens betalingsansvar utgjør samme sum uansett hvilken institusjon man velger.

Vi støtter at kommunene skal ha det avgjørende ord ved valg av institusjon når dette ikke besluttes av Fylkesnemnda. Ved plasseringer vedtatt av Fylkesnemnda skal det legges avgjørende vekt på kommunens ønske om valg av institusjon så lenge den aktuelle institusjonen er faglig og materielt i stand til å tilby barnet tilfredsstillende hjelp ut fra formålet med plasseringen.

Det må presiseres i loven at kommunene er forpliktet til å samarbeide med den aktuelle institusjonen før og under plasseringen, og også at kommunen har et særlig ansvar for å tilrettelegge de nødvendige tilbud etter at institusjonsplasseringen er slutt. Det bør vurderes å lovfeste bruk av Ansvarsgrupper og Individuell plan.

Det følger av barnevernloven § 9-4 at statens betalingsansvar gjelder for barn under 20 år. Denne aldersgrensen fører i noen tilfeller til at ungdom som har blitt plassert i institusjon og som trenger et langtidstilbud må avbryte behandlingen og forlate institusjonen ved fylte 20 år, da staten ikke lengre betaler for fortsatt opphold, og da hjemkommunen ikke kan – eller vil – overta alle utgiftene. På faglig grunnlag er det vanskelig å se noen begrunnelse for denne 20-årsregelen, og bestemmelsen bør endres slik at det er faglige vurderinger som avgjør når en behandling er ferdig, og ikke en tilfeldig dato. Muligheten bør utvides så lenge et barn kan være i barnevernet, til 23 år.

Det bør vurderes å lovfeste rett til oppfølging fra barneverntjenesten etter fylte 20 år. Det skjer for ofte at ungdom blir overført til NAV ved behov for hjelp etter utflytting fra institusjon.

Dersom det enkelte barn/unge som har behov for en institusjonsplass skal kunne få et forsvarlig tilbud, er det av avgjørende betydning at det eksisterer et differensiert institusjonstilbud der alle kan gi faglig forsvarlig behandling. Det er mye erfaring på at det å etablere og deretter å vedlikeholde og videreutvikle et forsvarlig institusjonstilbud både krever mye ressurser og kan ta lang tid. Et godt eksempel på dette er erfaringene med etablering av MultifunC–institusjonene.

Staten har ved en rekke anledninger gitt uttrykk for at private tiltak er et viktig supplement til statens egne institusjoner, og det har ofte blitt trukket frem at de private er særlig gode på å ta de vanskeligste sakene, og at de har evnen til rask omstilling. Vi er av den oppfatning at disse forholdene i for stor grad har handlet om å tilfredsstille statens ønske om å holde utgiftene til institusjonsplasser nede ved å oppnå høy utnyttelse av plassene, mer enn at det faktisk har handlet om å gi et bedre tilbud til de barn/unge som har blitt plassert i disse institusjonene.

Vi mener derfor at det i framtiden bør gis rammevilkår til private ideelle tiltak som kan legge til rette for stabilitet og utvikling, og at staten i større grad enn i dag aksepterer at dette er kostbart. Så vil erfaringen med at kommunene selv skal stå for plasseringene etter hvert gi noen føringer for dimensjoneringen av institusjonstilbudet, om nå dette vil være tale om en reduksjon eller en utvidelse.

Vi vil også peke på at ønsket om både å kunne gi et differensiert tilbud, og et tilbud som er geografisk nært til kommunen, innebærer en struktur som vil øke utgiftene gjennom at det nødvendigvis må føre til flere ubenyttede plasser totalt sett. Samtidig vil vi påpeke at det i en del tilfeller er faglig ønskelig å plassere noen ungdommer langt borte fra sin hjemkommune, f.eks. for å komme vekk fra et rusmiljø eller en fastlåst familiesituasjon.

Dersom det enkelte barn/unge som har behov for en institusjonsplass etter kommunens valg skal kunne få et forsvarlig tilbud, er det av stor betydning at det faktisk er ledig plass på den ønskede institusjonen. Dette innebærer at staten i større grad enn i dag må akseptere at det er ledige plasser både i statlige og private institusjoner, og at de også må være villige til å betale for ubenyttede plasser. I dagens anbudssystem er det slik at private institusjoner som forbeholder seg retten til å ha det siste ordet ved inntak må ta en større økonomisk risiko – noe som i ytterste konsekvens fører til at gode og veletablerte tilbud forsvinner.

Vi vil i denne sammenhengen påpeke at feilplasseringer i institusjon oftest fører til at den feilplasserte ikke får et forsvarlig tilbud, samtidig som det er skadelig for det tilbudet som gis til andre barn/unge i institusjonen. I en fremtidig situasjon der mange kommuner skal plassere i institusjon er det av avgjørende betydning at institusjonene får en viktig rolle i plasseringsprosessen, da man ikke kan forutsette at alle kommunene skal kunne ha oversikt over den aktuelle situasjonen i alle institusjonene. Det er et faktum at situasjonen i en institusjon kan endre seg raskt, f.eks. knyttet til forhold i gruppen av plasserte barn/unge, forhold i personalgruppen, sykdom, utskifting av nøkkelpersonale osv. og det er da meget viktig at vurderingen av slike forhold inngår i plasseringsprosessen.

Forskningen viser med all mulig tydelighet at institusjonsplassering alene ikke skaper de ønskelige resultater. Riktig plassering i riktig institusjon har stor betydning for å oppnå resultater, men det er også av stor betydning at skolegang og familiearbeid sikres parallelt med institusjonsoppholdet – samt at det er et solid oppfølgingsopplegg for unge som forlater institusjon og som ikke skal flytte tilbake til egen familie. I slike oppfølgingsopplegg er relasjon og kontinuitet sentrale stikkord, ved at den unge i oppfølging kan opprettholde relasjonen til personer som har arbeidet med vedkommende før og under institusjonsoppholdet. Brudd på slike relasjoner forklarer i stor grad hvorfor institusjonsplasseringer alt for ofte gir dårlige resultater over tid. Dette understreker betydningen av god bruk av ansvarsgrupper og individuell plan.

Oslo, 09.06.2016

Kristin Holmemo (Stiftelsen Klokkegården)

For Samarbeidsforum for norske kollektiv